

ISSN 2409-0948 print
ISSN 2415-3311 online

<https://eung.nung.edu.ua>

Прийнято 27.03.2026. Прорецензовано 22.04.2026. Опубліковано 30.05.2026.

УДК: 332.1:330.34:338.2

JEL: R12; R58; H79; O18

DOI: 10.31471/2409-0948-2026-1(33)-192-200

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН

Агафонов Олександр Дмитрович

здобувач Ph.D,

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

49005, Дніпро, пр. Д. Яворницького, 19

e-mail: ahafonov.o.d@nmu.one

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-9158-9314>

Анотація. У статті здійснено комплексне дослідження соціально-економічних характеристик регіонів України в умовах сучасних трансформаційних змін, що охоплюють структурні, демографічні та інституційні аспекти розвитку. Актуальність дослідження зумовлена посиленням міжрегіональної диференціації, зміною просторової організації економіки, впливом воєнних дій та необхідністю формування нових підходів до забезпечення стійкого регіонального розвитку. Метою статті є обґрунтування особливостей соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах трансформацій та визначення напрямів підвищення їх адаптивності і збалансованості. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема системний підхід, методи аналізу і синтезу, узагальнення, структурно-логічного моделювання та порівняльного аналізу. У статті проаналізовано вплив трансформаційних змін на соціально-економічний розвиток регіонів України, зокрема з урахуванням воєнних факторів, внутрішньої міграції населення, релокації підприємств та змін у галузевій структурі економіки. Встановлено, що сучасні трансформації супроводжуються одночасним поглибленням міжрегіональних диспропорцій та формуванням нових центрів економічного зростання. Запропоновано систему показників комплексної оцінки соціально-економічного стану регіонів, що включає економічні, соціальні, демографічні, інфраструктурні та інституційні індикатори. На цій основі здійснено узагальнення сучасного стану регіонального розвитку та обґрунтовано доцільність використання інтегрованого підходу до його аналізу. Розроблено типологію регіонів України за рівнем адаптивності до трансформаційних змін, у межах якої виокремлено регіони з високим, середнім та низьким рівнями адаптивності. Доведено, що ключовими факторами диференціації виступають рівень диверсифікації економіки, інституційна спроможність, інвестиційна активність та соціальна

Запропоноване посилання: Агафонов, О. Д. (2026). Соціально-економічна характеристика регіонів України в умовах трансформаційних змін. Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія: економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості, 1(33), 192-200. doi: 10.31471/2409-0948-2026-1(33)-192-200

* Відповідальний автор

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

стійкість. Обґрунтовано основні напрями забезпечення збалансованого розвитку регіонів України, що передбачають підвищення адаптивного потенціалу, диверсифікацію економіки, розвиток інфраструктури, вдосконалення інституційного середовища та посилення соціальної складової розвитку. Визначено, що ефективна реалізація цих напрямів створює передумови для формування стійких і конкурентоспроможних регіональних систем в умовах невизначеності.

Ключові слова: регіональна економіка, трансформаційні зміни, регіональна політика, просторовий розвиток, територіальна структура економіки, регіональна диференціація.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку України характеризується глибокими трансформаційними змінами соціально-економічного характеру, що охоплюють як національний, так і регіональний рівні господарювання. Військові дії, структурні зрушення в економіці, демографічні втрати, внутрішня міграція населення та зміна просторової організації виробництва зумовлюють необхідність переосмислення підходів до оцінювання розвитку регіонів та визначення їхнього соціально-економічного потенціалу. В цих умовах регіони України демонструють значну диференціацію за рівнем соціально-економічного розвитку, що проявляється у нерівномірності доходів населення, різній динаміці зайнятості, диспропорціях у розвитку інфраструктури, а також відмінностях у стійкості до зовнішніх шоків [1]. Особливої актуальності набуває дослідження трансформаційних процесів, що впливають на функціонування регіональних економічних систем, оскільки вони формують нову конфігурацію територіального розвитку країни.

Водночас традиційні підходи до аналізу соціально-економічного стану регіонів, що базуються на статичних показниках, виявляються недостатніми для адекватного відображення сучасних процесів. Необхідним є застосування комплексного підходу, який враховує динамічність трансформацій, взаємозв'язок економічних і соціальних факторів, а також вплив зовнішніх і внутрішніх викликів на розвиток регіонів. Крім того, трансформаційні зміни національної економіки актуалізують питання забезпечення збалансованого регіонального розвитку, підвищення стійкості територіальних систем та формування ефективної державної регіональної політики. В цьому контексті особливого значення набуває поглиблений аналіз соціально-економічних характеристик регіонів України як основи для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах трансформаційних змін активно досліджується у сучасній науковій літературі з різних позицій. Подзізей В., Шматковська Т. [1] розглядають структурну трансформацію економіки України крізь призму соціально-економічних змін, акцентуючи увагу на системному характері перетворень. Нагорна І.В. [2] аналізує сучасні проблеми розвитку регіонів України та окреслює можливі шляхи їх розв'язання, а Варналій З., Шевченко О., Кузьминчук Н. [7] досліджують диспропорції соціально-економічного розвитку регіонів на основі конвергентно-дивергентних процесів. У свою чергу, Якушева О.В. [10] зосереджується на регіональних аспектах поширення процесів конвергенції та визначає чинники, що впливають на просторову динаміку розвитку.

Окремий напрям досліджень стосується впливу сучасних викликів на соціально-економічну стійкість територій. Іонін Є.Є., Загородній В.М. [3] розкривають вплив трудової міграції на ринок праці України в умовах війни, а Гринчишин І. [9] аналізує соціально-економічну диференціацію територіальних громад у контексті нової парадигми регіонального розвитку. Вдовин М., Міщук Т. [6] пропонують підхід до рейтингування регіонів за показниками добробуту населення, що розширює інструментарій оцінювання регіонального стану, тоді як Мартищенко С.Л. [5] і Бондаренко Л.А. [8] підкреслюють значення інституційних і програмних механізмів регіонального розвитку. Разом із тим, попри наявність вагомих наукових напрацювань, питання комплексного оцінювання соціально-економічних характеристик регіонів України саме в умовах сучасних

трансформаційних змін та з позицій їх адаптивності й стійкості потребує подальшого поглиблення, що й обумовлює актуальність даного дослідження.

Виділення невіршених частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність значної кількості наукових досліджень у сфері регіональної економіки, питання комплексного аналізу соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах сучасних трансформаційних змін потребує подальшого поглиблення. Зокрема, недостатньо дослідженими залишаються аспекти інтеграції соціальних і економічних показників, оцінювання адаптивності регіонів та визначення нових факторів їхнього розвитку в умовах невизначеності. У зв'язку з цим виникає об'єктивна потреба у проведенні системного дослідження соціально-економічних характеристик регіонів України з урахуванням сучасних трансформаційних процесів, що дозволить сформулювати науково обґрунтовані підходи до їх подальшого розвитку.

Формування цілей статті. Метою статті є комплексне дослідження соціально-економічних характеристик регіонів України в умовах трансформаційних змін, виявлення ключових тенденцій їх розвитку та обґрунтування напрямів підвищення стійкості регіональних економічних систем.

Виклад основного матеріалу. Поточний стан розвитку регіонів України характеризується глибокою структурною трансформацією, що відбувається під впливом комплексу взаємопов'язаних факторів, серед яких ключову роль відіграють воєнні дії, зміна територіальної конфігурації господарства, демографічні зрушення та трансформація економічної спеціалізації регіонів. В результаті формується нова модель просторового розвитку, що відзначається підвищеною нерівномірністю та асиметрією соціально-економічних процесів. Одним із визначальних чинників трансформацій є військова агресія російської федерації, яка спричинила масштабні руйнування виробничої та соціальної інфраструктури, втрату частини економічного потенціалу та суттєве зниження ділової активності в окремих регіонах [2]. Найбільшого впливу зазнали східні та південні області, де відбулося не лише скорочення обсягів виробництва, а й зміна структури економіки, пов'язана з вимушеною релокацією підприємств та переміщенням трудових ресурсів.

Водночас у центральних та західних регіонах спостерігаються процеси економічної активізації, що пов'язані з переміщенням бізнесу, зростанням попиту на робочу силу та розвитком нових видів економічної діяльності. Це сприяє формуванню нових центрів економічного зростання, однак водночас посилює міжрегіональну диференціацію та створює додаткове навантаження на інфраструктуру приймаючих територій. Суттєвим фактором трансформацій виступають демографічні процеси, зокрема внутрішня міграція населення, що призводить до перерозподілу трудового потенціалу між регіонами. Зростання кількості внутрішньо переміщених осіб у відносно безпечних регіонах змінює структуру ринку праці, впливає на рівень зайнятості та формує нові соціально-економічні виклики, пов'язані з інтеграцією населення та забезпеченням соціальних стандартів [3].

Паралельно відбувається трансформація галузевої структури регіональних економік, що проявляється у зниженні ролі традиційних індустріальних секторів та зростанні значення сфери послуг, логістики, ІТ та інших видів діяльності, орієнтованих на цифрову економіку. Така структурна перебудова сприяє підвищенню гнучкості окремих регіонів, однак водночас загострює проблему дисбалансів у розвитку територій із різним рівнем економічної диверсифікації. Не менш важливим є вплив інституційних змін, зокрема децентралізації, яка посилила роль місцевих громад у забезпеченні соціально-економічного розвитку. В таких умовах саме здатність регіонів до ефективного управління ресурсами, залучення інвестицій та реалізації відновлювальних програм визначає їхню стійкість до трансформаційних викликів. Оцінювання соціально-економічного стану регіонів України в умовах трансформаційних змін потребує використання комплексного підходу, що враховує багатовимірність розвитку територіальних систем.

В сучасних умовах доцільним є поєднання економічних, соціальних та інфраструктурних показників, що дозволяє отримати цілісне уявлення про рівень розвитку регіонів та їхню здатність до адаптації. Ключовими індикаторами оцінювання виступають показники валового регіонального продукту, рівня зайнятості населення, доходів домогосподарств, обсягів капітальних інвестицій, демографічної динаміки та розвитку інфраструктури [4]. В сукупності вони відображають як виробничий потенціал регіонів, так і рівень соціального благополуччя населення. Аналіз економічних показників свідчить про значну диференціацію регіонів за рівнем економічної активності. Регіони з диверсифікованою структурою економіки, розвиненою сферою послуг та високим рівнем інвестиційної привабливості демонструють більш стійку динаміку розвитку. Натомість території з домінуванням традиційних галузей, залежних від зовнішніх факторів, характеризуються вищим рівнем вразливості до трансформаційних змін.

Соціальні показники також відображають нерівномірність розвитку регіонів. Рівень доходів населення, зайнятості та доступ до соціальних послуг суттєво варіюються залежно від економічної структури регіону, його географічного положення та рівня розвитку інфраструктури. У регіонах, що зазнали значних втрат внаслідок воєнних дій, спостерігається зниження рівня життя та загострення соціально-економічних проблем. Особливу роль відіграють інвестиційні процеси, які визначають перспективи відновлення та розвитку регіонів [5].

Залучення інвестицій концентрується переважно у відносно безпечних регіонах із розвиненою інфраструктурою, що посилює просторову асиметрію економічного розвитку. Це створює ризики подальшого поглиблення міжрегіональних диспропорцій. Для узагальнення результатів аналізу доцільно представити систему ключових показників оцінювання соціально-економічного стану регіонів (табл. 1).

Поглиблення соціально-економічної диференціації регіонів України в умовах трансформаційних змін обумовлює необхідність їх типологізації за рівнем розвитку та здатністю до адаптації. Такий підхід дозволяє не лише систематизувати існуючі диспропорції, але й виявити закономірності формування регіональної стійкості в умовах невизначеності. В сучасних умовах адаптивність регіону до трансформаційних змін доцільно розглядати як інтегральну характеристику, що поєднує економічну гнучкість, соціальну стабільність та інституційну спроможність. Вона визначається здатністю регіону реагувати на зовнішні шоки, перебудовувати економічну структуру та забезпечувати відновлення соціально-економічних процесів. На основі проведеного аналізу доцільно виділити кілька типів регіонів України за рівнем соціально-економічного розвитку та адаптивного потенціалу.

1. *Регіони з високим рівнем адаптивності та економічної стійкості.* До цієї групи належать регіони з диверсифікованою економікою, розвиненою сферою послуг, високою інвестиційною активністю та відносно стабільною соціальною ситуацією. Вони характеризуються здатністю швидко реагувати на зміни, залучати ресурси та формувати нові точки економічного зростання. Як правило, це центральні та західні регіони, що виступають «полюсами стабілізації» в умовах трансформацій. Типові представники групи: м. Київ, Київська, Львівська, Дніпропетровська, Вінницька, Тернопільська області.

2. *Регіони з середнім рівнем адаптивності (перехідний тип).* Ці регіони характеризуються наявністю як стабілізуючих, так і дестабілізуючих факторів розвитку. Їх економіка частково диверсифікована, однак зберігається залежність від окремих галузей. Соціально-економічна ситуація є відносно стабільною, але вразливою до зовнішніх впливів. Такі регіони мають потенціал для зростання, проте потребують цілеспрямованої державної підтримки та інституційного зміцнення. Типові представники групи: Полтавська, Хмельницька, Рівненська, Житомирська, Волинська, Одеська області.

Таблиця 1 – Система показників комплексної оцінки соціально-економічного стану регіонів України

Блок оцінювання	Показники	Характеристика	Роль у формуванні адаптивності
Економічний розвиток	ВВП на душу населення, обсяг промислового виробництва, інвестиції	Відображають рівень економічної активності	Визначає базовий рівень економічної стійкості, формує потенціал відновлення та зростання, забезпечує гнучкість економіки
Соціальний розвиток	Рівень зайнятості, доходи населення, рівень бідності	Характеризують соціальний добробут	Визначає соціальну стабільність та вразливість, впливає на якість життя
Демографічна стійкість	Чисельність населення, міграція, вікова структура	Визначають трудовий потенціал	Впливає та трудовий потенціал, формує людський капітал, визначає економічну активність
Інфраструктурний розвиток	Транспорт, житло, цифрова інфраструктура	Впливають на якість життя та бізнес-середовище	Забезпечує сучасні моделі розвитку, впливає на соціальну стабільність
Інституційна спроможність	Рівень управління, інвестиційний клімат	Визначають здатність до розвитку	Визначає адаптивність регіону, стимулює розвиток, посилює ефективність управління

Джерело: складено автором на основі [6; 7]

3. *Регіони з низьким рівнем адаптивності та підвищеною вразливістю.* До цієї групи належать регіони, що зазнали найбільшого впливу трансформаційних змін, зокрема внаслідок воєнних дій або структурної кризи. Вони характеризуються зниженням економічної активності, значними демографічними втратами, високим рівнем безробіття та обмеженими можливостями для залучення інвестицій. Їх відновлення потребує комплексного підходу, що включає державну підтримку, міжнародну допомогу та реалізацію програм економічної реінтеграції. Типові представники групи: Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька, Херсонська, Сумська області.

Ключовим фактором диференціації регіонів є не лише рівень їх поточного розвитку, але й здатність до структурної перебудови та адаптації до нових умов функціонування. При цьому вирішальне значення має поєднання економічного потенціалу, інституційної спроможності та соціальної стійкості. Водночас з цим трансформаційні процеси сприяють формуванню нової просторової конфігурації економічного розвитку, у межах якої окремі регіони посилюють свої позиції як центри зростання, тоді як інші потребують системної підтримки для подолання кризових явищ. Це зумовлює необхідність диференційованого підходу до формування регіональної політики з урахуванням специфіки кожного типу регіонів. Авторський підхід до подібної диференціації наведено на рисунку 1.

Рис. 1. Типологія регіонів України за рівнем адаптивності
Джерело: сформовано автором

Соціально-економічні трансформаційні зміни вимагають формування нової парадигми регіонального розвитку, що базується на принципах адаптивності, стійкості та диференційованого підходу до управління територіями. У цьому контексті забезпечення збалансованого розвитку регіонів України має розглядатися як комплексне завдання, що поєднує економічні, соціальні та інституційні інструменти. Ключовим напрямом є підвищення адаптивного потенціалу регіонів, що передбачає диверсифікацію економічної структури, розвиток інноваційних секторів та зменшення залежності від традиційних галузей [9]. Особливого значення набуває стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу як основи економічної гнучкості та формування нових точок зростання.

Важливим аспектом є відновлення та модернізація інфраструктури, що забезпечує не лише економічну активність, але й якість життя населення. У післякризових умовах інфраструктурний розвиток має бути орієнтований на впровадження цифрових технологій, підвищення енергоефективності та забезпечення доступності соціальних послуг. Не менш значущим є вдосконалення інституційного середовища, що включає підвищення ефективності управління на регіональному рівні, розвиток механізмів децентралізації та посилення ролі місцевих громад у формуванні економічної політики. Інституційна спроможність виступає ключовим фактором реалізації стратегій розвитку та залучення інвестицій [10]. Окреме місце займає соціальна складова розвитку, зокрема забезпечення зайнятості, підтримка вразливих груп населення та інтеграція внутрішньо переміщених осіб. Формування соціальної стійкості є необхідною умовою довгострокового економічного зростання регіонів. Через це забезпечення збалансованого розвитку регіонів України потребує реалізації комплексної політики, що враховує специфіку трансформаційних процесів та спрямована на формування стійких, адаптивних і конкурентоспроможних територіальних систем.

Висновки. Поточний соціально-економічний розвиток регіонів України формується під впливом глибоких трансформаційних процесів, які змінюють не лише структуру економіки, але й просторову організацію господарської діяльності. В цих умовах регіони функціонують у середовищі підвищеної невизначеності, що зумовлює необхідність переходу до нових моделей розвитку, орієнтованих на адаптивність та стійкість. Ключовою характеристикою сучасного етапу є посилення міжрегіональної диференціації, яка проявляється у нерівномірності економічної активності, інвестиційної привабливості

та соціальних умов. Водночас трансформаційні зміни сприяють формуванню нових центрів економічного зростання, що концентруються переважно у регіонах із вищим рівнем диверсифікації економіки та розвинутою інфраструктурою.

В сучасних трансформаційних умовах пріоритетного значення набуває формування комплексної системи забезпечення збалансованого розвитку регіонів, що поєднує економічні, інфраструктурні, соціальні та інституційні інструменти. Такий підхід дозволяє не лише мінімізувати негативні наслідки трансформаційних процесів, але й створити передумови для довгострокового зростання. Забезпечення збалансованого розвитку регіонів України потребує реалізації комплексної політики, що враховує специфіку трансформаційних процесів та спрямована на формування стійких, адаптивних і конкурентоспроможних територіальних систем. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку кількісних методів оцінювання адаптивності регіонів, а також на моделювання сценаріїв їх розвитку з урахуванням сучасних викликів. Це дозволить підвищити обґрунтованість управлінських рішень у сфері регіональної політики та сприятиме формуванню ефективної моделі просторового розвитку України.

Список використаних джерел

1. Подзізей, В., & Шматковська, Т. (2024). Соціально-економічні аспекти структурної трансформації економіки України. *Економіка та суспільство*, 62. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-153>
2. Нагорна, І. В. (2025). Розвиток регіонів України у сучасних умовах: проблеми та шляхи вирішення. *Наукові перспективи*, 2(56), 491–500. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-2\(56\)-491-500](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-2(56)-491-500)
3. Іонін, Є. Є., & Загородній, В. М. (2024). Вплив трудової міграції на ринок праці України в умовах війни та шляхи його відновлення. *Економіка і організація управління*, 4(56), 20–32. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.4.3>
4. Бессонова, А. В., Безугла, Л. С., & Агафонов, О. Д. (2025). Інноваційні інструменти взаємодії бізнесу та територіальних громад для розвитку місцевої економіки. *Економіка та суспільство*, 79. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-11>
5. Мартищенко, С. Л. (2022). Концептуальні особливості сучасного етапу адміністративно-територіальної реформи в Україні. *Часопис Київського університету права*, 2–4, 32–37. <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2-4.2022.04>
6. Вдовин, М., & Мішук, Т. (2022). Рейтингування регіонів України за показниками добробуту населення. *Bulletin of Sumy National Agrarian University*, 1(91), 3–9. <https://doi.org/10.32782/bsnau.2022.1.1>
7. Варналій, З., Шевченко, О., & Кузьминчук, Н. (2023). Оцінювання показників диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів України на основі конвергентно-дивергентних процесів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 1(222), 14–20. <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/222-1/2>
8. Бондаренко, Л. А. (2023). Дослідження програм розвитку в регіонах України. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*, 8, 5–10. <https://doi.org/10.32782/tourismhospcee-8-1>
9. Гринчишин, І. (2020). Соціально-економічна диференціація територіальних громад в контексті формування нової парадигми регіонального розвитку. *Економіка та суспільство*, 22. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-61>
10. Якушева, О. В. (2023). Регіональний аспект поширення процесів конвергенції: чинники та структурні ознаки. *Економіка і організація управління*, 1(49), 143–153. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2023.1.14>

References

1. Podzizei, V., & Shmatkovska, T. (2024). Sotsialno-ekonomichni aspekty strukturnoi transformatsii ekonomiky Ukrainy [Socio-economic aspects of the structural transformation of the economy of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-153>
2. Nahorna, I.V. (2025). Rozvytok rehioniv Ukrainy u suchasnykh umovakh: problemy ta shliakhy vyrishennia [Development of Ukrainian regions in modern conditions: problems and solutions]. *Naukovi perspektyvy*, 2(56), 491–500. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-2\(56\)-491-500](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-2(56)-491-500)
3. Ionin, Ye.Ie., & Zahorodnii, V.M. (2024). Vplyv trudovoi mihratsii na rynek pratsi Ukrainy v umovakh viiny ta shliakhy yoho vidnovlennia [The impact of labour migration on the labor market of Ukraine in wartime and ways to restore it]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, 4(56), 20–32. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.4.3>
4. Bessonova, A.V., Bezuhla, L.S., & Ahafonov, O.D. (2025). Innovatsiini instrumenty vzaiemodii biznesu ta terytorialnykh hromad dlia rozvytku mistsevoi ekonomiky [Innovative tools for interaction between business and territorial communities for the development of the local economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-11>
5. Martyshchenko, S.L. (2022). Kontseptualni osoblyvosti suchasnoho etapu administratyvno-terytorialnoi reformy v Ukraini [Conceptual features of the modern stage of administrative-territorial reform in Ukraine]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 2-4, 32–37. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2-4.2022.04>
6. Vdovyn, M., & Mishchuk, T. (2022). Reitynhuvannia rehioniv Ukrainy za pokaznykamy dobrobutu naselennia [Ranking of regions of Ukraine by indicators of population well-being]. *Bulletin of Sumy National Agrarian University*, 1(91), 3–9. DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2022.1.1>
7. Varnalii, Z., Shevchenko, O., & Kuzmynchuk, N. (2023). Otsiniuvannia pokaznykiv dysproportsii sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv Ukrainy na osnovi konverhentno-dyverhentnykh protsesiv [Assessment of indicators of disparities in the socio-economic development of regions of Ukraine based on convergent-divergent processes]. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv*, 1(222), 14–20. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/222-1/2>
8. Bondarenko, L.A. (2023). Doslidzhennia prohram rozvytku v rehionakh Ukrainy [Research on development programs in the regions of Ukraine]. *Industriia turyzmu i hostynnosti v Tsentralnii ta Skhidnii Yevropi*, 8, 5–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/tourismhospcee-8-1>
9. Hrynychshyn, I. (2020). Sotsialno-ekonomichna dyferentsiatsiia terytorialnykh hromad v konteksti formuvannia novoi paradyhmy rehionalnoho rozvytku [Socio-economic differentiation of territorial communities in the context of the formation of a new paradigm of regional development]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-61>
10. Yakusheva, O.V. (2023). Rehionalnyi aspekt poshyrennia protsesiv konverhentsii: chynnyky ta strukturni oznaky [Regional aspect of the spread of convergence processes: factors and structural features]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, 1(49), 143–153. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2023.1.14>

SOCIO-ECONOMIC CHARACTERISTICS OF UKRAINIAN REGIONS IN THE CONDITIONS OF TRANSFORMATIONAL CHANGES

Ahafonov Oleksandr

PhD student

Dnipro University of Technology

D. Yavornytskogo, 19 ave., Dnipro, 49005

e-mail: ahafonov.o.d@nmu.one

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-9158-9314>

Abstract. The article carries out a comprehensive study of the socio-economic characteristics of the regions of Ukraine in the conditions of modern transformational changes, covering structural, demographic and institutional aspects of development. The relevance of the study is due to the strengthening of interregional differentiation, changes in the spatial organization of the economy, the impact of military operations and the need to form new approaches to ensuring sustainable regional development. The purpose of the article is to substantiate the features of the socio-economic development of the regions of Ukraine in the conditions of transformations and to identify areas for increasing their adaptability and balance. The research process used a complex of general scientific and special methods, in particular a systemic approach, methods of analysis and synthesis, generalization, structural and logical modeling and comparative analysis. The article analyzes the impact of transformational changes on the socio-economic development of the regions of Ukraine, in particular taking into account military factors, internal population migration, relocation of enterprises and changes in the sectoral structure of the economy. It has been established that modern transformations are accompanied by a simultaneous deepening of interregional disparities and the formation of new centers of economic growth. A system of indicators for a comprehensive assessment of the socio-economic state of regions has been proposed, which includes economic, social, demographic, infrastructural and institutional indicators. On this basis, a generalization of the current state of regional development has been carried out and the feasibility of using an integrated approach to its analysis has been substantiated. A typology of regions of Ukraine has been developed by the level of adaptability to transformational changes, within which regions with high, medium and low levels of adaptability have been identified. It has been proven that the key factors of differentiation are the level of diversification of the economy, institutional capacity, investment activity and social stability. The main directions for ensuring balanced development of regions of Ukraine have been substantiated, which include increasing adaptive potential, diversification of the economy, development of infrastructure, improvement of the institutional environment and strengthening the social component of development. It has been determined that the effective implementation of these areas creates the prerequisites for the formation of sustainable and competitive regional systems in conditions of uncertainty.

Keywords: regional economy, transformational changes, regional policy, spatial development, territorial structure of the economy, regional differentiation.